

стратегічної політики з протидії наркозалежності»; – спрямування системи охорони здоров'я та соціальної системи на потреби залежних осіб, включаючи тих, хто має хронічну залежність;

3) Піклування про зміцнення здоров'я та збереження зв'язку залежних осіб з суспільним життям: – здійснення заходів для підтримки фізичного та психічного здоров'я залежних осіб; – сприяння збереженню їхнього зв'язку зі суспільством;

4) Надання можливості наркозалежним вести самостійне та осмислене життя: – інтеграція та реінтеграція наркозалежних на ринку праці; – здійснення заходів, спрямованих на нормальне співіснування наркозалежних з іншими соціальними верствами. Підхід Австрії може слугувати важливим джерелом для розробки подібних стратегій в Україні, спрямованих на подолання проблем наркозалежності та забезпечення інтеграції залежних осіб у суспільство.

Як висновок досвід міжнародних партнерів у запобіганні незаконному посіву та вирощуванню наркотиковмісних рослин може стати корисним інструментом та механізмом для України у розробці надійної та дієвої стратегії запобігання цьому суспільно небезпечному явищу. Це дозволить створити ефективну систему, спрямовану на протидію незаконному вирощуванню наркотиковмісних рослин, що, у свою чергу, сприятиме забезпеченню безпеки та порядку в суспільстві і державі.

Список використаних джерел

1. Кримінальний Кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

2. Погорецький М.А., Черниш Р.Ф. Міжнародно-правовий досвід у сфері боротьби з незаконним обігом наркотиків . Право і суспільство. № 6. 2012. С. 192-196.

3. Малімон В.І. Зарубіжний досвід реалізації державної політики щодо протидії наркоманії. International scientific conference. Wloclawek, Republic of Poland. 2021. С. 38-42.

Михайлицька Карина Сергіївна,

здобувач вищої освіти навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Зарубей Вікторія Володимирівна,

професор кафедри кримінального процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ ТА МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Локальні війни і воєнні конфлікти становлять сьогодні одну з

основних загроз як для національної, так і для міжнародної безпеки. Це зовсім інша війна, ніж було будь-коли, і вже перші дні агресії дуже промовисто говорили про те, що чекатиме цих та майбутніх агресорів, якщо вони все ж таки з'являться після неминучої поразки.

Після жахливих злочинів, скоєних російськими окупантами у Бучі, Ірпені, Бородянці, Маріуполі та інших містах і селах України, питання щодо того, чи буде притягнуто до відповідальності воєнних злочинців не стоїть. Ми лише очікуємо часу, коли вони постануть перед судом в Гаазі. Але чи багато ми знаємо про цей суд і його можливості?

Міжнародний кримінальний суд (МКС) – «перший постійний міжнародний суд з кримінальних справ, створений на основі міжнародного договору з метою подолання безкарності осіб, відповідальних за найтяжчі міжнародні злочини». МКС розслідує та, за потреби, судить осіб, обвинувачених у найтяжчих злочинах: геноцид, військові злочини, злочини проти людяності та злочини агресії. Міжнародний кримінальний суд працює на постійній основі з 1 липня 2002 року. Договір, що заснував МКС та є правовою основою його діяльності – Римський статут Міжнародного кримінального суду. Станом на березень 2022 року 123 держави світу ратифікували договір з МКС.

Мішенню терористичної держави стають житлові будинки, соціальна та критична інфраструктура всієї території України. Таким чином росія діє з порушенням усіх норм Міжнародного гуманітарного права та підтверджує свій статус терористичної країни. Міжнародний кримінальний суд створений для притягнення осіб до персональної відповідальності за міжнародні злочини, незважаючи на їх статус, займану посаду чи імунітет. Нині всі світові юридичні важелі повинні консолідуватися та стати на захист цивільного населення України, а також притягнути воєнних злочинців до відповідальності та захистити світ від російського тероризму, спрямованого проти людяності.

Наша держава підписала Римський статут ще 20 січня 2000 року, але так і не ратифікувала його, хоча після угоди про Асоціацію з ЄС у 2014 році саме ратифікація цього документа є одним із прямих міжнародних зобов'язань України. Вночіча Римський статут передбачає, що й без ратифікації держава може визнати юрисдикцію суду в певних справах, подавши про це належну заяву. Наша держава визнала юрисдикцію МКС з двох питань заявами Міністерства закордонних справ, поданими 17 квітня 2014 року щодо справ Майдану і 8 вересня 2015 року щодо злочинів проти людяності і воєнних злочинів, вчинених на її території.

Нині МКС проводить розслідування злочинів, скоєних в Україні росією з 2 березня 2022 року. З початком повномасштабної війни для врегулювання питання взаємодії із МКС та забезпечення роботи їх представників в Україні Верховна Рада 3 травня 2022 року прийняла Закон «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу

України та інших законодавчих актів України щодо співробітництва з Міжнародним кримінальним судом». Він забезпечує проведення Офісом прокурора Міжнародного кримінального суду розслідування воєнних та інших міжнародних злочинів в Україні, передбачаючи можливість проведення безпосередньо ними процесуальних та слідчих дій.

Загальна кількість вироків, яка була ухвалена до січня 2024 року, становить 34. Загальна статистика аналізу воєнних злочинів демонструє, що у вказаних регіонах була ухвалена така кількість вироків: місцевими судами м. Києва загалом ухвалено три вирoki; місцевими судами м. Чернігова – п'ять вироків; місцевими судами Київської області – 10 вироків і місцевими судами Чернігівської області – 16 вироків.

Всі проаналізовані вирoki є обвинувальними, виправдувальні вирoki відсутні. За безпосередньої участі обвинувачених ухвалено лише чотири вирoki, всі інші 30 вироків ухвалено за відсутності обвинувачених у межах процедури спеціального судового провадження. До кримінальної відповідальності притягнуто 47 осіб, які є громадянами російської федерації та військовослужбовцями збройних сил російської федерації. Зазначені відомості свідчать про активну роботу слідчих, прокурорів та суддів України для притягнення винних до кримінальної відповідальності.

20 травня 2022 року набув чинності Закон «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо співробітництва з Міжнародним кримінальним судом» крім частини третьої статті 617, частин третьої-п'ятої статті 636 КПК України, які набирають чинності з дня набрання чинності Римським статутом МКС для України. Зокрема, були прийняті такі основні зміни як: до особи, стосовно якої надійшло прохання Міжнародного кримінального суду про тимчасовий арешт або про арешт і передачу, може бути застосований запобіжний захід у вигляді тримання під вартою.

Новим розділом передбачено конфіденційність та захист відомостей, що стосуються національної безпеки України та відшкодування витрат, пов'язаних з виконанням прохань Міжнародного кримінального суду про співробітництво, забезпечується збереження доказів, також названі центральні органи України щодо співробітництва (Офіс Генерального прокурора та Міністерство юстиції України). Окрім цього, визначені права особи, стосовно якої надійшло прохання Міжнародного кримінального суду про співробітництво.

Відповідно до ст. 12 (2) Римського статуту «держави зобов'язані здійснювати свою кримінальну юрисдикцію щодо осіб, відповідальних за міжнародні злочини, і пріоритет надається національним судовим системам» [4]. Основою діяльності МКС є принцип комплементарності (доповнюваності) – «доповнює національні

системи кримінального правосуддя»), передбачений ст. 1 Римського статуту, у разі коли вони не бажають або не можуть неупереджено проводити будь-які розслідування та притягати до відповідальності можливих суб'єктів злочину, жодним чином їх не замінюючи та не виключаючи їх юрисдикцію. Таким чином, «... ключовим завданням МКС, як слушно зазначає В.І. Смирнов, є саме посилення національної спроможності України з питань розслідування, а також розгляду найтяжчих міжнародних злочинів [2, с. 398].

Зокрема, Римським статутом передбачено механізм «обмеженої ратифікації» (держава, яка не ратифікувала Римський статут, має можливість визнати юрисдикцію МКС у деяких справах, подавши про це відповідну заяву).

Україна скористалася спеціальною процедурою визнання юрисдикції МКС для держав, які не приєднались до Римського статуту та подала до МКС заяви про визнання юрисдикції МКС за відповідними статтями.

Так, у період з 2014 по 2015 роки Україною зроблено дві заяви щодо визнання юрисдикції МКС: квітень 2014 «... щоб встановити, притягнути до відповідальності і засудити організаторів і співучасників діянь, вчинених на території України протягом періоду з 21 листопада 2013 року по 22 лютого 2014 року» [7] (події Євромайдану та дії колишнього Президента України Януковича В.Ф. і посадових осіб з його оточення).

Варто зазначити, що будь-які зміни до чинного законодавства позначаються на судовій практиці. При цьому рівень такого впливу залежить від того, наскільки ці зміни є значними, системними. Серед тих, які суттєво вплинули на судову практику, можна відзначити зміни щодо регламентації кримінального провадження в умовах воєнного стану або зміни, пов'язані зі скасуванням строків досудового розслідування до повідомлення особі про підозру. При цьому Верховний Суд постійно взаємодіє з Комітетом Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності, який є головним комітетом з опрацювання змін до кримінального та кримінального процесуального законодавства й надає свої зауваження і пропозиції до законопроектів, що надходять до Верховного Суду на опрацювання.

17 березня 2023 року Міжнародним кримінальним судом (МКС) в Гаазі був виданий ордер на арешт президента рф та уповноваженого з прав дитини рф . Обое — підозрювані у незаконному примусовому переміщенні українських дітей з окупованих територій України до рф в ході повномасштабного вторгнення. Ордер проти російського президента є першим в історії проти лідера постійного члена Ради Безпеки ООН, та третій проти глави держави, що діє.

Росія ще не понесла повну відповідальність за свої варварські воєнні злочини, етнічні чистки та порушення прав людини. Міжнародний кримінальний суд (МКС) зробив кілька кроків у правильному напрямку. Він звинуватив російських військових у нападах на мирних жителів і руйнуванні критичної інфраструктури. Ставки надзвичайно високі, на що вказує і збільшення кількості доказів того, що росія здійснює геноцид проти українців.

Підсумовуючи, можна дійти висновку, що на сьогодні необхідність безпосередньої співпраці України з Міжнародним кримінальним судом на постійній основі є надзвичайно важливою та нагальною. Визнання його юрисдикції *ad hoc*, безумовно, є чималим кроком вперед у вищевказаному контексті, проте дана дія не впливає на необхідність ратифікації Україною Римського статуту найближчим часом. Саме це надасть їй можливість бути повноправним учасником у процесах МКС, права організаційного та процесуального характеру, а також додаткові гарантії щодо притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення особливо тяжких злочинів винних осіб, обмеживши вирішення цього питання винятково внутрішніми засобами, що можуть виявитися неефективними.

Список використаних джерел

1. Смирнов М.І. Концептуальні питання ратифікації Римського статуту Міжнародного кримінального суду та співробітництва України з Міжнародним кримінальним судом в контексті військової агресії Росії проти України. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 1. С. 542-546.

2. Римський статут міжнародного кримінального суду від 17.07.1998. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_588.

3. Україна та Міжнародний кримінальний суд. Звіт міжнародної групи Global Rights Compliance. Київ. 2021. 390 с.

4. Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо співробітництва з Міжнародним кримінальним судом» від 20.05.2022 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2236-20#Text>

5. Кримінальний процесуальний кодекс України від 19.04.2024 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>